

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o kredycie dla spółek wodnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawa kredytu melioracyjnego tak dla spółek wodnych, jak i pojedynczych właścicieli gruntów, zainicjowana uchwałą XII. Rady ogólnej c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego z dnia 25. Lutego 1878. była już począwszy od r. 1878. niejednokrotnie przedmiotem obrad Wysockiego Sejmu.

Uznając potrzebę przyjscia w pomoc rolnictwu przez ułatwienie powiększenia produkcji, której koszta w ostatnich latach znacznie się podniosły, a to w drodze taniego kredytu za zabezpieczenie rolnictwa od szkód powodziowych, tudzież na poprawienie własności fizykalnych i chemicznych gleby za pośrednictwem odwodnienia i nawodnienia, powziął był Wysoki Sejm na posiedzeniach z dnia 19. Lipca 1880. i z dnia 12. Października 1883. rezolucye wzywające c. k. Rząd, ażeby wyjednał w drodze ustawodawstwa państwowego wydanie postanowień, któreby uregulowały kredyt melioracyjny dla spółek wodnych, a zarazem z jednej strony utworzyły podstawę kredytu melioracyjnego dla pojedynczych właścicieli, z drugiej zaś oznaczyły warunki, pod którymi kredyt ów użytym być może.

Zarazem wezwał Wysoki Sejm powołaną uchwałą z dnia 12. Października 1883. Wydział krajowy, by przeprowadził rokowania z c. k. Rządem co do żądań zawartych w poprzedniej rezolucyi, a na następnej sesyi sejmowej wniósł projekt udzielania kredytu na melioracye gruntowe przez Bank krajowy.

W wykonaniu powyższej rezolucyi polecił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 15. Lutego 1884. L. 5.867 Dyrekcji Banku krajowego wypracować projekt udzielania przez tenże Bank kredytu na melioracye gruntowe, Dyrekcya zaś Banku zasięgnawszy opinii galicyjskiego i krakowskiego Towarzystwa rolniczego, przedłożyła sprawozdaniem z dnia 16. Lipca 1884. L. 5.806 Wydziałowi krajowemu projekt odnośnych przepisów o udzielaniu przez Bank krajowy pożyczek na melioracye gruntów i to tak spółkom wodnym, istniejącym na podstawie krajowej ustawy wodnej na urzeczywistnienie celu, dla którego zostały zawiązane, jak i właścicielom majątków ziemskich, dla których kredyt miał być ograniczonym tylko do drenowania gruntów. Pożyczki te udzielane przez Bank krajowy w 5%wych obligacjach melioracyjnych (dla właścicieli ziemskich na hipotekę dóbr do trzech czwartych części wartości) miały być umarzone w 15 i pół latach, przyczem zaciągający pożyczkę w pierwszych trzech latach mieli oprócz kosztów konfekcyi obligów (1‰), tudzież jednorazowego wpisowego w wysokości 1% pożyczki, opłacać tylko procenta, w następnych zaś 12½, latach procenta i raty amortyzacyjne, nadto zaś przez cały powyższy przeciąg czasu (15½, lat) uiszczać na rzecz Banku krajowego tytułem kosztów administracyi ¼% rocznie w stosunku do tej cyfry długu, jaka po spłacie rat poprzedzających nie została zamortyzowaną.

O projekcie dyrektora p. Wrotnowskiego nadmienił już Wydział krajowy w swem sprawozdaniu z czynności za r. 1884/5. (str. 87 i 88) przy omawianiu ówczesnego stanu sprawy kredytu melioracyjnego, nie przedłożył go jednak Wysokiemu Sejmowi na sesyi z r. 1884. gdyż nie otrzymał w tej mierze od Wysokiego Sejmu żadnej dyrektywy, jakkolwiek nastęrczały do tego sposobność

obradę nad przedłożonymi projektami krajowych ustaw melioracyjnych, tudzież sprawa gwarancji kraju dla obligacji komunalnych Banku krajowego.

Od tego jednak czasu sprawa kredytu melioracyjnego weszła w nową fazę.

Gdy bowiem dawniej punkt ciężkości tej sprawy leżał w potrzebie kredytu dla poszczególnych właścicieli gruntów na melioracje lokalne, (szczególnie drenowanie), którego organizacja natrafiała na znaczne trudności z powodu obciążenia majątków wierzytelnościami hipotecznymi; to natomiast z chwilą wydania ustawy państwowej z dnia 30. Czerwca 1884. Dz. u. p. L. 116. o popieraniu kultury krajowej na polu budowlani wodnych, a następnie po uchwaleniu przez Wysoki Sejm całego szeregu ustaw krajowych, wedle których dla wykonania tutejszokrajowych przedsięwzięć melioracyjnych mają być utworzone przymusowe spółki wodne, okazała się konieczność przyścia w pomoc przedewszystkiem spółkom, zwłaszcza, że od punktualnego uiszczania datków konkurencyjnych tych spółek zależne są wypłata państwowych i krajowych zasiłków, a w konsekwencji należyte postępowanie robót.

Tej piekającej potrzebie dała przedewszystkiem wyraz instytucja, której w ogóle należy się pierwszeństwo inicjatywy w sprawie melioracji rolnych w naszym kraju, mianowicie c. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie, którego XX. Rada ogólna na posiedzeniu z dnia 4. Marca 1885. poleciła komitetowi udać się z prośbą do Wydziału krajowego o ułatwienie przy pomocy Banku krajowego kredytu dla spółek wodnych, przez emisję obligacji w myśl §. 15. do 18. w związku z §. 11. ustawy melioracyjnej. Z podobnym żądaniem wystąpiło też c. k. Towarzystwo rolnicze krakowskie, którego ogólne zebranie, z uwagi na przesilenie ekonomiczne, dające się czuć szczególnie w naszym kraju dotkliwie, wyraziło przekonanie, że tylko gospodarstwo, jak najracjonalniej prowadzone, zapewnić zdoła rolnikowi skuteczne środki do walczenia przeciw niekorzystnym koniunkturom i do przetrzymania tychże — a uznając niezbędną potrzebę systematycznego przeprowadzenia w zachodnich powiatach kraju rozległych robót melioracyjnych, uchwałą z dnia 6. Kwietnia 1886. poleciło swemu komitetowi udać się z prośbą do Wydziału krajowego, ażeby uwzględniając niezbędną potrzebę osobnego kredytu dla melioracji rolnych, na podstawie §§. 11 i 15 do 18 państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. Czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116, oraz §. 3. statutu Banku krajowego, uzyskał u Wysokiego Sejmu krajowego polecenie, ażeby w tymże Banku ustanowionym został osobny dział hipotecznego kredytu melioracyjnego, i aby przez Bank krajowy wydawane były odpowiednie listy zastawne z krótką amortyzacją.

W tym samym przedmiocie postawił na ubiegłej sesji Wysokiego Sejmu poseł p. Władysław Struszkiewicz wniosek następującej treści:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wszedł w rokowania z Bankiem krajowym, w celu dostarczenia pożyczek amortyzacyjnych dla spółek melioracyjnych w myśl §§. 15 do 18 w związku z §. 11 ustawy melioracyjnej z 30. Czerwca 1884. Dz. p. p. Nr. 116“.

Ponieważ jednak w obec spóźnionej pory, w jakiej ten wniosek został postawionym, komisya gospodarstwa krajowego nie mogła wchodzić w merytoryczne załatwienie tyle zresztą ważnej sprawy, postanowiła komisya sprawozdaniem z dnia 23. Stycznia 1886. L. 1282§. zalecić Wysokiemu Sejmowi przekazanie wniosku Wydziałowi krajowemu do zbadania i dalszego zarządzenia, sprawozdanie zaś to, niezadowolone w pełnej Izbie, udzielonem zostało Wydziałowi krajowemu pismem JWgo Marszałka krajowego z dnia 28. Stycznia 1886.

Mając przed sobą żądania tak poważnych instytucji o uregulowanie kredytu dla spółek wodnych, a przytem wskazówkę sejmowej komisji gospodarstwa krajowego co do wniosku posła Struszkiewicza, zawezwał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 25. Maja b. r. L. 22.744 Dyrekcję Banku krajowego, ażeby mu przedstawiła nowy projekt co do udzielania przez Bank krajowy pożyczek amortyzacyjnych wyłącznie dla spółek wodnych po myśli odnośnych postanowień finansowych i wodno-prawnych państwowej ustawy melioracyjnej, który to projekt wraz z przedłożo-

nemi poprzednio przez Bank krajowy przepisami o udzielaniu pożyczek na melioracje gruntów postanowił Wydział krajowy poddać pod obrady, mającej się w tym celu zwołać ankiety.

Powody, jakie skłoniły Wydział krajowy do ograniczenia na razie kredytu melioracyjnego na spółki wodne, są następujące:

1) Wedle §. 61. krajowej ustawy wodnej każdy kto nabywa grunt, należący do związku spółki, staje się członkiem takowej i obowiązany jest do prestacyi wypływających z tego stosunku; prestacye te zaś są ciężarem gruntowym i mają aż do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed innymi ciężarami rzeczowymi bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych należnościach. Z czego wynika, że papiery wartościowe, opierające się na tych prestacyach (obligi melioracyjne) mają co najmniej taką samą pewność, jak listy hipoteczne i łatwo mogą znaleźć pokup na targach pieniężnych, nawet bez dalszej gwarancji kraju.

2) Wedle §. 15. i 11. państwowej ustawy melioracyjnej mogą spółki wodne za zezwoleniem c. k. Rządu wypuszczać w obieg listy dłużne (Theilschuldverschreibungen), które przy wszystkich przedsiębiorstwach ustawowych, korzystających z państwowego funduszu melioracyjnego a nawet przy innych spółkowych robotach, nie korzystających z tego funduszu, mogą być przez Rząd uwolnione od stempli i opłat skarbowych, tudzież podatku dochodowego, jak i każdego innego podatku, któryby na jego miejsce przyszłymi ustawami mógł być zaprowadzonym.

3) W razie zaciągnięcia pożyczki przez spółkę wodną, bądź to przez emisją obligacyi, bądź też z państwowego funduszu melioracyjnego, ze skarbu krajowego lub w jakim publicznym instytucie kredytowym, mają być ściągane w myśl §§ 16. do 19. państwowej ustawy melioracyjnej datki konkurencyjne uczestników spółki w terminach płatności przez c. k. Urzędy podatkowe, bez żadnego podania lub zezwolenia Wydziału spółki na równi z podatkami państwowymi, a następnie składane do właściwej kasy instytucji aż do wysokości najbliższej raty dłużnej, w którym to celu Wydział spółki winien dostarczyć Urzędowi podatkowemu potrzebnych wykazów. Nadto, gdyby którykolwiek członek spółki pozostawał dłużej niż rok jeden w restancyi z datkiem konkurencyjnym, winien Urząd podatkowy natychmiast intabulować tę zaległą pretensję spółki na nieruchomościach tegoż członka; w razie zaś zaniedbania ze strony spółki wypełnienia zobowiązań, wynikających z zaciągnięcia pożyczki, może władza administracyjna ściągnąć kwoty potrzebne na wypełnienie tych zobowiązań w drodze dodatków do podatków, rozkładając takowe na grunta, należące do związku spółki wedle postanowień obowiązujących spółkę.

Oprócz powyższych postanowień krajowej ustawy wodnej i państwowej ustawy melioracyjnej, które dają dostateczne rękojmie pewności dla tej nowej kategorii obligów, mających się emitować dla spółek wodnych, decydującym był dla Wydziału krajowego przy wystosowaniu odnośnego wezwania do Dyrekcyi Banku krajowego ten wzgląd, że wedle uchwalonych przez Wysoki Sejm na sesjach z r. 1884. i 1885—6 specjalnych ustaw melioracyjnych już w r. b. zobowiązane były strony interesowane do uiszczenia znacznych datków konkurencyjnych do robót, których ważność i potrzeba w interesie dobra publicznego uznane zostały, a te strony interesowane stanowi ludność najbardziej dotychczas nawiedzana klęskami powodzi i nieurodzajów, która po wylewach z r. 1884. i 1885. w żaden sposób nie jest w stanie pokryć swego udziału w kosztach robót rozłożonych, jak wiadomo, na krótki przeciąg czasu dla zredukowania do minimum nieproduktywnych wydatków administracyjnych. Tej nagłej potrzebie przyjscia w pomoc spółkom dały już kilkakrotnie wyraz w ciągu r. b. Wydziały powiatowe i komitety spółek, wnosząc do Wydziału krajowego podania o udzielenie pożyczek z funduszu krajowego, lub też wyjednanie takowych w Banku krajowym. Jak wysoki jest udział stron interesowanych w przedsiębiorstwach tak krajowych, jak spółkowych, mających się wykonać na podstawie sankcyonowanych już ustaw krajowych, wykazuje następujące zestawienie:

		Dodatek konkurencyjny		
		Koszta w zł. w. a.	w %	w zł. w. a.
1.	Regulacya Nowego Brnia	425.481	40	170.193
2.	Osuszenie bagien Niskich	20.220	60	12.132
3.	" " Rudnickich	105.200	60	63.120
4.	Regulacya Łęgu	245.000	30	73.500
5.	" Kisieliny	175.000	30	52.500
6.	" Starego Brnia	85.000	40	34.000
7.	" Wisłoka	129.000	40	51.600
8.	" Gniłej Lipy	135.000	30	40.500
		Ogółem . . . 497.545		

Aleg. W skutek wzmiankowanego zarządzenia przedłożyła Dyrekcyja Banku krajowego sprawozdaniem z dnia 2. Lipca r. b. L. 5.972 Wydziałowi krajowemu dołączony { projekt przepisów udzielania spółkom wodnym pożyczek w 5%owych obligacyach melioracyjnych, którego główne postanowienia finansowe są prawie identyczne z zasadami pierwszego projektu Dyrekcyi Banku krajowego z r. 1884. Co do tego projektu Wydział krajowy nie ma nic więcej do nadmienienia, jak tylko: że stopa procentowa obligów melioracyjnych (5%) jest w obec dzisiejszych stosunków targu pieniężnego nieco za wysoką, tudzież że krótkoterminowe pożyczki dla spółek związanych do wykonania większych przedsięwzięć, gdzie roboty są rozłożone na dłuższy szereg lat, nie przedstawiałyby dla stron interesowanych prawie żadnej ulgi ani korzyści.

Obydwa projekty Banku krajowego udzielił Wydział krajowy członkom ankiety, do której pismem z dnia 30. Lipca r. b. L. 40.682 oprócz Dyrektorów Banku krajowego pp. Wrotnowskiego i Zgórskiego, syndyka tegoż Banku p. Dr. Tilla i członków Wydziału krajowego pp. Władysława hr. Badeniego i Dr. Józefa Wereszczyńskiego zaprosił następnych posłów, mianowicie pp.: Bolesława Augustynowicza, Augusta Gorayskiego, Dra Piotra Grossa, Edwarda Jędrzejowicza, Tadeusza Langiego, Rogiera hr. Łubieńskiego, Stanisława Polanowskiego, Włodzimierza hr. Russockiego, JE. Adama ks. Sapiehę, Edwarda Simona, Seweryna Smarzewskiego, Władysława Struszkiewicza, Jana hr. Tarnowskiego, Ludwika Wierzbickiego, JE. Ludwika hr. Wodzickiego i Stefana hr. Zamojskiego.

„Ankieta odbyła posiedzenie dopiero po otwarciu bieżącej sesyi Wysokiego Sejmu na dniu 13. Grudnia r. b. pod przewodnictwem podpisanego Marszałka krajowego i powzięła wedle pisma Przewodniczącego z dnia 15. Grudnia r. b., wystosowanego do Wydziału krajowego jednomyślnie następną uchwałę:

Ankieta pozwala sobie odradzić Wydziałowi krajowemu wnoszenie w tym roku do Izby projektu o udzielaniu spółkom wodnym kredytu w obligacyach melioracyjnych, któreby Bank krajowy emitować miał; natomiast pozwala sobie ankieta doradzić Wydziałowi krajowemu, aby ze względu na tegoroczne (1887), potrzeby istniejących już spółek obmyślił sposób, w jakiby tym spółkom z pomocą pieniężną w ciągu roku 1887. przyjść można było i takowy Sejmowi przedłożyć“.

Stosując się do tej opinii ankiety, Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następnny wykaz datków konkurencyjnych, jakie spółki wodne winne złożyć w ciągu r. 1887. w myśl obowiązujących ustaw:

1.	przy regulacyi Nowego Brnia 2 raty po 24.313 zł.	48.626 zł.
2.	przy osuszeniu bagien Niskich	12.132 „
3.	" " " Rudnickich 2 raty po 21.040 zł.	42.080 „
4.	przy regulacyi Łęgu 2 raty po 10.500 zł.	21.000 „
5.	" " Kisieliny 2 raty po 8.750 zł.	17.500 „
6.	" " Starego Brnia 2 raty po 11.333 zł.	22.666 „
7.	" " Wisłoka 2 raty po 10.320 zł.	20.640 „
8.	" " Gniłej Lipy 2 raty po 10.125 zł.	20.250 „
Razem . . .		204.894 zł.

W razie przyjęcia w r. b. przez Wysoki Sejm projektów do ustaw o regulacji Trześniówki, tudzież Krzemienicy i Babulówki z dopływami, niemniej o osuszeniu bagien Oleskich, powiększyłaby się ta potrzeba jeszcze o następujące kwoty:

1. przy regulacji Trześniówki ze względu na zaproponowane przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa podjęcie na razie regulacji tylko dolnej Trześniówki kosztem 177.000 zł. a. w., tudzież czteroletni okres czasu budowy o kwotę 13.275 zł. a. w.

2. przy regulacji Krzemienicy i Babulówki zredukowanym przez Wysokie Ministerstwo rolnictwa kosztem 155.000 zł. w. a. (zamiast 160.000 zł. wykazanych w kosztorysie) o kwotę 9.300 zł. w. a.

3. wreszcie przy osuszeniu bagien Oleskich o kwotę 12.000 zł. a. w.

W ten sposób suma datków konkurencyjnych ostatnich trzech przedsięwzięciach 34.575 zł. a. w. wraz z wykazanymi powyżej 204.894 zł. a. w. przedstawiałaby potrzebę na r. 1887. w wysokości 239.469 zł. a. w.

Zważywszy jednak: że Wydział krajowy w zasadzie nie doradza Wysokiemu Sejmowi udzielać wszystkim spółkom pożyczek na pokrycie całych datków konkurencyjnych; że jeżeli wydana dla krajowych przedsięwzięciach melioracyjnych instrukcja techniczno-administracyjna (alegat 1. do sprawozdania melioracyjnego Wydziału krajowego z dnia 10. Grudnia r. b. L. 71.381.) uzyska zatwierdzenie Wysokiego Ministerstwa rolnictwa, w którym to wypadku datki konkurencyjne za pierwszy rok budowy (§. 6. instrukcji) będą wpłacone przez strony interesowane dopiero w czasie późniejszym, oznaczonym przez Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, a analogiczne postanowienie zamieszczonem będzie także w rozporządzeniach wykonawczych dla spółkowych przedsięwzięciach; w takim razie odpadnie potrzeba natychmiastowego ściągania pierwszych rat datków od stron interesowanych w przedsięwzięciach krajowych, a może nawet i spółkowych; że wreszcie nie jest wykluczoną możebność, aby w okolicach mniej dotkniętych klęskami powodziowymi w ostatnich latach, jedna lub druga spółka była w stanie złożyć przypadający na nią datek w r. 1877;

Wydział krajowy licząc się z funduszami, jakie na ten cel mógłby mieć do dyspozycji, ogranicza powyższą cyfrę do najniezbędniejszego minimum, t. j. okrągło do 100.000 zł. a. w.

Jedynym rozporządzalnym funduszem, jaki mógłby być użytym na zaliczki dla spółek wodnych, jest pozostałość pożyczki krajowej z r. 1883.

Wedle sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na r. 1887. LW. 58.822|86. (str. 59, wyjaśnienia do rub. II. dochodów) wynosił fundusz pożyczki krajowej z r. 1883. z końcem roku 1885.

po strąceniu zaś kwot wstawionych:

1. w funduszu pożyczki krajowej z r. 1873. na wykupno wylosowanych obligacyj z r. 1886. i 1887.	42.300 zł.	
2. na budowę koszar w r. 1886. i 1887. po 120.000 zł.	240.000 „	
	razem . 282.300 zł.	282.300 zł.
pozostaje z tego funduszu do dyspozycji		288.294 zł.

Gdy jednakże wedle wniosków Wydziału krajowego przedstawionych Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem z dnia 9. Listopada r. b. L. 50.300/86. w przedmiocie potrzeb kwaterunkowych c. k. Żandarmeryi we Lwowie z pozostałości pożyczki krajowej z r. 1883. ma być użyta suma 100.000 zł. na zakupno gruntu i na częściowe pokrycie kosztów budowy koszar dla Żandarmeryi, zredukuje się fundusz powyższy do kwoty 188.294 zł., z której w razie obrócenia sumy 100.000 zł. a. w. na pożyczki dla spółek wodnych pozostałoby do dyspozycji tylko 88.294 zł. a. w.

Co do warunków, pod jakimi możnaby z powyższej sumy 100.000 zł. a. w. udzielać spółkom wodnym pożyczek na pokrycie datków konkurencyjnych w r. 1887., Wydział krajowy wyraża zda-

nie, że pożyczki te powinny być krótkoterminowe z zastosowaniem jednak terminów wypłat do czasu trwania budowy, oprocentowane zaś w stosunku 5 od sta rocznie.

Blizszej cyfry co do terminu, w którym te pożyczki miałyby być zwracane, nie podaje Wydział krajowy, gdyż ułożenie warunków należałoby zastosować do każdego poszczególnego wypadku, a mianowicie zawisły one od tego, czy spółka zaciągająca pożyczkę z funduszu krajowego na pokrycie swych prestacyj w r. 1887., uiszczać będzie w latach następnych datki konkurencyjne w drodze dodatków do podatków, czy też pokryje takowe za pomocą operacyi kredytowej. W pierwszym wypadku, w którym członkowie spółki obciążeni będą w latach następnych znacznymi datkami, należałoby odroczyć zwrot pożyczki krajowej do ukończenia budowy, kiedy już spółka wolną będzie od uiszczania datków konkurencyjnych; w drugim natomiast mógłby Wydział krajowy rozpocząć ściąganie pożyczki już w r. 1888. bez wielkiego obciążenia spółki, która nie będzie opłacać całkowitych datków konkurencyjnych lecz tylko procenta i raty amortyzacyjne od zaciągniętej w innej drodze pożyczki.

Co do stopy procentowej pożyczek krajowych dla spółek wodnych zauważa Wydział krajowy, że gdy 4¹/₂%owe obligi pożyczki krajowej z r. 1883. zrealizowane zostały po kursie 90 za 100, co odpowiada oprocentowaniu kapitału po pięć od sta rocznie, należałoby taką samą stopę procentową (5%) wymierzyć także spółkom wodnym. W ten sposób spółki otrzymają na razie przynajmniej znaczną pomoc od kraju, a i fundusz krajowy nie poniesie żadnej straty.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następny wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do udzielania spółkom wodnym, zawiązanym na podstawie specjalnych krajowych ustaw melioracyjnych, krótkoterminowych pożyczek pięcioprocentowych na pokrycie przypadających do uiszczenia w r. 1887. datków konkurencyjnych, oraz do użycia na ten cel kwoty 100.000 zł. a. w. z pozostałości pożyczki krajowej z r. 1883.

*Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.*

Lwów dnia 18. Grudnia 1886.

Marszałek krajowy:
Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:
Wereszczyński
Członek Wydziału krajowego.

Kredyt melioracyjny.

Projekt przepisów udzielania Spółkom wodnym pożyczek w obligacjach melioracyjnych, przedstawiony przez Bank krajowy Wydziałowi krajowemu.

R o z d z i a ł I.

Zasady ogólne.

§. 1.

Bank krajowy zostaje upoważniony do udzielania pożyczek Spółkom wodnym, istniejącym na podstawie ustawy z dnia 14. Marca 1875 r. (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 38) na urzeczywistnienie celu, dla którego zostały zawiązane.

Dla załatwienia czynności wynikających z udzielania rzeczonych pożyczek, Bank krajowy utworzyć winien osobny oddział „melioracyjny“.

§. 2.

Na podstawie pożyczek udzielanych z mocy niniejszych przepisów i do wysokości tychże pożyczek, Bank krajowy wydawać będzie obligacje melioracyjne czyli wystawiać dokumenta zapewniające posiadaczowi zwrot kapitału i opłacanie procentu pod warunkami uwidoczniionymi osnową samychże obligacyj melioracyjnych.

§. 3.

Ogólna suma obligacji melioracyjnych przez Bank krajowy w obieg puszczonej nie może w żadnej chwili przewyższać cyfry przez Sejm ustanowionej. Do tejże wysokości kraj gwarantuje posiadaczom obligacji melioracyjnych Banku krajowego i posiadaczom kuponów do tych obligacji dołączonych, ściśle dopełnianie zobowiązań wypływających z emisji tychże obligacyj i tychże kuponów.

§. 4.

Obligacje melioracyjne mogą być użyte na lokację kapitałów fundacyjnych, kapitałów należących do zakładów zostających pod dozorem publicznym, tudzież funduszków pupilarnych,

fidei komisowych i depozytowych i nareszcie służyć mogą wedle kursu giełdowego jako kaucya w stosunkach służbowych i kontraktowych.

R o z d z i a ł II.

Udzielanie pożyczek spółkom wodnym.

§. 5.

Spółka wodna żądająca od Banku krajowego pożyczki na którybądź z celów, dla których została zawiązana, winna przedstawić:

- a) najświeższy urzędownie stwierdzony wypis z księgi wodnej;
- b) dokument uznania wydany przez właściwą władzę;
- c) statut spółki;
- d) spis jej członków;
- e) kosztorys wykonać się mających robót za fundusze pochodzące z zażądaney pożyczki, zatwierdzony przez właściwą władzę i zaopatrzony poświadczeniem, iż zatwierdzenie kosztorysu stało się prawomocnem.
- f) uchwałę w przedmiocie pożyczki od Banku krajowego zaciągnąć się mającej z oznaczeniem wysokości do jakiej jest ona żądaną i celu, na jaki ma być użyta, wreszcie osób, które skrypt dłużny dla tegoż Banku zeznać i podpisać, a następnie jej walutę odebrać będą uprawnione.

Uchwała ta winna być w całej osnowie zatwierdzona przez właściwą władzę.

§. 6.

Wszystkie dokumenta winny być Bankowi przedstawione albo w oryginale albo w odpisach urzędownie uwierzytelnionych.

§. 7.

Bank krajowy będzie władnym zażądać od spółki wodnej dowodów i wyjaśnień, jakich uzna potrzebę, oprócz tych, które w §. 5 zostały wymienione. Będzie także władnym odmówić udzielenia pożyczki bez wskazywania, dla jakich powodów jej odmawia.

§. 8.

Po ocenieniu dowodów przez spółkę wodną przedstawionych, Bank krajowy oznaczy wysokość udzielić się mającej pożyczki i wyda na nią promesę, wskazującą szczegółowo warunki, od których spełnienia wypłatę tejże pożyczki czyni zawisłą.

§. 9.

Spółka wodna żądająca pożyczki, winna po otrzymaniu promesy przez swych legalnych reprezentantów (§. 5. lit. f) zeznać akt notaryalny wyrażający:

- a) sumę zaciąganego długu;
- b) przyjęcie i poddanie się wszystkim zobowiązaniom wymienionym niżej w rozdziale IV niniejszych przepisów, a określającym warunki pod jakimi każda na podstawie tychże przepisów zażądana pożyczka jest przez Bank krajowy udzielana.
- c) przyjęcie warunków dodatkowych obowiązków umownych zastrzeżonych w promesie przez Bank krajowy wydanej.

§. 10.

Bank krajowy udzielać będzie spółkom wodnym pożyczki za oprocentowaniem według stopy 5 od sta spłacalne w

okresie lat 10 przy amortyzacji rocznej 12 zł. 60 ct. od sta

„ „ 15 „ „ „ 9 „ 40 „ „ „

„ „ 20 „ „ „ 7 „ 86 „ „ „

w ratach półrocznych ostatniego Lutego i ostatniego Sierpnia każdego roku z góry płatnych.

§. 11.

Spółka wodna otrzymująca pożyczkę w obligacjach melioracyjnych będzie w obowiązku:

1. przy odbiorze pożyczki

- a) złożyć na rzecz Banku krajowego wpisowe, w wysokości jeden od sta w stosunku zaciąganej pożyczki tytułem składki specjalnej na fundusz rezerwowy (§. 13);
- b) zapłacić temuż Bankowi jeden od tysiąca w tymże stosunku tytułem zwrotu kosztów konfekcyi obligacyi melioracyjnych w których pożyczka zostaje udzieloną;
- c) zwrócić temuż Bankowi zapłacone przezeń do Skarbu publicznego opłaty stemplowe w razie gdyby opłaty te do rzeczonych obligacyi lub kuponów zostały zaregulowane (§. 11. ust. z 30. Czerwca 1884. L. 116. dz. u. p.)

2. Półrocznie w powyżej oznaczonych dniach płatności (§. 10) uiszczać procent po $2\frac{1}{2}\%$ od sta w stosunku do imiennej wartości od obligacyi, w których pożyczkę otrzymała, tytułem półrocznego procentu za pół roku z góry od cyfry pozostałego po spłacie każdej raty kapitału dłużnego, resztę zaś każdej raty tytułem stopniowej spłaty zaciągniętego długu.

Te półroczne raty wytwarzać mają fundusz wyłącznie przeznaczony na płacenie półrocznych kuponów od obligacyi melioracyjnych, w których pożyczka została udzieloną i zarazem na stopniowe wycofanie z obiegu tychże obligacyi, co bliżej objaśnia plan umorzenia do niniejszych przepisów dołączony.

Na żądanie pożyczki biorącej spółki, początek amortyzacyi pożyczki może być odroczony do trzech lat licząc od półrocza, w ciągu którego pożyczka wypłaconą została, tak iż w ciągu tego czasu biorąca pożyczkę tylko procent opłacać będzie obowiązana.

§. 12.

Oprócz spłat wymienionych w paragrafie poprzedzającym, spółka wodna otrzymująca pożyczkę będzie w obowiązku jednocześnie z każdą półroczną ratą amortyzacyjną lub procentową:

- a) opłacać na rzecz Banku krajowego składkę na koszt administracyi w wysokości po $\frac{1}{8}\%$ (czyli rocznie po $\frac{1}{4}\%$) obliczanej, każdorazowo w stosunku do tej cyfry długu, jaka po uiszczeniu rat poprzedzających jeszcze nie została zamortyzowana, a więc jeszcze jako kapitał do spłaty w ratach przyszłych pozostaje;
- b) zwracać Bankowi krajowemu to, coby od niego z tytułu rzeczonych pożyczki przez Skarb państwa pod jaką bądź nazwą jako podatek zostało pobrane.

§. 13.

Z wpisowego pobieranego od zaciągających pożyczkę (§. 11. ust. a) wytwarzaną być ma rezerwa specjalna, przeznaczona na zapewnienie powiatowej obsługi wypłat za ubiegające kupony i za obligacje melioracyjne przypadające do wycofania z obiegu w każdym półroczu wedle planu umorzenia.

Z rezerwy tej Bank krajowy będzie także pokrywać niedobory, któreby okazały się ostatecznie niemożliwymi do ściągnięcia od dłużników.

Fundusze rezerwy specjalnej, acz tworząc własność Banku krajowego, winny być oddzielnie kontrolowane i przechowywane w jego obligacjach melioracyjnych, komunalnych lub listach zastawnych. Wszelka korzyść otrzymywana na losowaniu obligacji melioracyjnych, komunalnych, lub listów zastawnych na rzecz tejsze rezerwy zakupionych jak niemniej na ich oprocentowaniu ma być do niej dołączoną.

§. 14.

Zaciągająca pożyczkę Spółka jednocześnie z odbiorem obligacji melioracyjnych, stanowiących jej walutę, za odpowiednim pokwitowaniem sądownie lub notaryalnie zalegalizowanem, obowiązana będzie rzeczony obligacje melioracyjne pozostawić w bezpłatnym depozycie Banku krajowego. Każda wypłata częściowo z rzeczony depozytu dopełnioną będzie nie inaczej, jak za rozporządzeniem Wydziału krajowego i w kwocie jaką tenże wydać pozwoli.

Gdyby Wydział krajowy lub Rząd rozporządził zaniechanie robót, na których przedsięwzięcie pożyczka udzieloną została, fundusz z depozytu wówczas jeszcze pozostający użyty będzie na pokrycie ewentualnych zaległości, tudzież na spłatę pożyczki po nad plan umorzenia, reszta zaś tym funduszem nie spłacona, staje się natychmiast płatną i doraźnie ściągniętą będzie.

§. 15.

Wypłaty rat na kapitał, o ile kwota przez 100 jest podzielna, mogą być dopełnione albo gotowizną w walucie austriackiej, albo w obligacjach melioracyjnych po imiennej cenie.

Wpłaty rat na poczet składek na koszt administracji jak najmniej wszystkie zwroty, o których mowa w ustępie b. §. 12 dopełniane być mają bądź gotowizną w walucie austriackiej, bądź w ubiegłych kuponach od obligacji melioracyjnych Banku krajowego, bądź w tychże obligacjach wylosowanych.

§. 16.

Spłata pożyczek udzielanych przez Bank krajowy w obligacjach melioracyjnych z kuponem bieżącym, może być przyśpieszoną przez dobrowolne ze strony dłużnika powiększenie której bądź półrocznej raty o sumę wystarczającą na pokrycie jednej lub więcej rat przyszyłych, przypadających na kapitał wedle planu umorzenia (§. 11 ust. 2). Jednakowoż przyspieszona spłata dokonana w jednym z półrocznych terminów, nie zwolni dłużnika od obowiązku regularnego uiszczenia w każdym z następujących półroczy dalszej raty na procent i na kapitał wraz z wszystkimi przynależnymi dopłatami; nie zmieni bowiem ani pierwotnego planu umorzenia ani rozkładu rat, ale jedynie skróci czas zwrotu pożyczki o tyle półroczy, ile rat półrocznych na kapitał zostało spłaconych wcześniej, niż to oznacza pierwotny rozkład.

Wszystkie przedterminowe wpływy otrzymywane przez Bank krajowy, bądź na wcześniejsze zmniejszenie, bądź na całkowitą spłatę zaciągniętej pożyczki, tenże Bank będzie w obowiązku dołączyć z końcem odpowiedniego półrocza do funduszu umorzenia obligacji melioracyjnych, celem wycofania z obiegu odpowiedniej ich sumy.

§. 17.

Każde bądź całkowite bądź częściowe uchybienie zapłaty którejkolwiek z półrocznych rat (§. 11 ust. 2) wkładać będzie na opóźniających się obowiązek płacenia Bankowi krajowemu procentów zwłoki w stosunku następującym:

a) jeżeli zaległość zostanie uiszczoną najpóźniej w 15 dni po uchybionym terminie, żadne procenta zwłoki nie będą od dłużnika ściągane,

b) w razie dopuszczonej bądź przez spółkę wodną, bądź przez właściciela majątku ziemskiego zwłoki dłuższej nad dni 15, zalegający będą w obowiązku uiszczać Bankowi krajowemu

procenta zwłoki za czas od terminu, w którym zapłata winna była być dokonana, obliczane w stosunku 6% rocznie za pierwsze trzy miesiące, w stosunku 7% rocznie za drugie trzy miesiące za każdą zaś dłuższą zwłokę w stosunku 8% rocznie.

Frakcyje pół miesięcy obliczane będą za całe pół miesiące, procenta zwłoki obliczane będą zawsze od całej zaległości rat przypadających tak na kapitał jak na procent, jak niemniej i na opłaty dodatkowe; nie przestaną zaś biegać aż do chwili całkowitego uiszczenia wszystkich kwot zalegających, przy częściowem uiszczaniu zaległości będą przedewszystkiem pokrywane rzeczony opłaty dodatkowe i koszta spowodowane egzekucją, następnie procenta zwłoki — reszta zaś uiszczony kwoty będzie zaliczoną na zmniejszenie raty zalegającej.

§. 18.

Bank krajowy jest uwolnionym od opłat przy dokumentach i od spłaty stempla od obligacyi melioracyjnych i kuponów wystawionych na podstawie niniejszych przepisów, wreszcie od opłaty podatku dochodowego, tudzież od tego podatku, któryby w przyszłości na miejsce tegoż został zaprowadzony, jak niemniej od podatku stemplowego od kuponów, a to w myśl ustawy z dnia 10. Lipca 1865. (Nr. 55. Dz. u. p. rozp. minister. skarbu z dnia 16. Stycznia 1866. Nr. 9. dz. u. p. i §. 11. ust. z 30. Czerwca 1884. L. 116. dz. u. p.). Wszelkie inne opłaty stemplowe albo w innej formie pobierane, jakieby należały skarbowi państwowemu od pożyczek udzielanych na podstawie niniejszych przepisów winny być ponoszone przez dłużników tychże pożyczek.

§. 19.

Obowiązek uiszczenia wszystkich należności w §. 11 ust. 2 i §. 12 wyszczególnionych, przypadających z tytułu pożyczki udzielonej spółce wodnej, zabezpieczonym zostaje na rzecz Banku krajowego zbiorową odpowiedzialnością wszystkich uczestników (§. 61. ustawy z dnia 14. marca 1875. dz. u. i rozp. kraj. L. 38 i §§. 4 i 13 ustawy z 30. Czerwca 1884. L. 116. dz. u. p.).

§. 20.

Celem ściągnięcia ubiegłych procentów od pożyczki udzielonej na mocy niniejszych przepisów spółce wodnej, jak niemniej celem ściągnięcia rat przypadających na procent i na umorzenie dłużnego kapitału (§. 11. ust. 2.) Bank krajowy będzie władnym zażądać egzekucyi w drodze administracyjnej (§. 17, 18 i 19 ust. z 30. Czerwca 1884, L. 116. dz. u. p.).

Rozdział III.

Obligacye melioracyjne Banku krajowego i prawa ich posiadaczy.

§. 21.

Ogólna suma obligacyi melioracyjnych będących w obiegu nie może w żadnej chwili przewyższać ogólnej sumy wierzytelności Banku krajowego, temuż Bankowi na podstawie niniejszych przepisów jednocześnie przypadających, ani też wysokości przez Sejm ustanowionej (§. 3).

§. 22.

Obligacye melioracyjne wystawiane będą na okaziciela w sztukach po 100, 500, 1000 i 5000 zł. w. a.

Obligacye te zostaną sporządzone wedle wzoru zatwierdzonego przez Rząd.

§. 23.

Obligacje melioracyjne przynosić będą posiadaczom procent w stosunku 5% rocznie, płatny w równych półrocznych ratach z dołu w dniu 1. Lipca i 1. Stycznia każdego roku.

Do każdej przeto obligacyi dołączonym będzie arkusz kuponowy z odpowiednią liczbą kuponów procentowych.

§. 24.

Każda obligacya melioracyjna wycofaną być musi z ubiegu najpóźniej w lat 25 od daty wystawienia

Wszystkie spłaty na kapitał w ciągu jednego półrocza tworzą razem wzięwszy fundusz umorzenia obligacyi melioracyjnych tegoż półrocza. W 6 miesięcy po upływie półrocza Bank krajowy będzie obowiązany wycofać z obiegu co najmniej taką ilość obligacyi melioracyjnych, jaką reprezentuje kwota, w temże półroczu na kapitał gotowizną spleacona.

Wycofanie obligacyi z obiegu nastąpi:

A) przez poddawanie zniszczeniu tych obligacyi melioracyjnych, które dłużnicy pożyczek udzielonych przez Bank na mocy niniejszych przepisów wniosą do jego kasy w ciągu ubiegłego półrocza tytułem przyspieszonej spłaty po nad plan umorzenia zaciągniętej pożyczki;

B) przez użycie nagromadzonego w ciągu półrocza funduszu umorzenia na wykup lub wylosowanie odpowiedniej ilości obligacyi melioracyjnych a w szczególności:

1) przez niszczenie tych obligacyi które Bank krajowy z wolnej ręki w celu umorzenia nabędzie lub z własnych zapasów dostarczy,

2) przez wylosowanie reszty obligacyi melioracyjnych, jaka po strąceniu obligacyi pod B) 1) wymienionych okaże się potrzebną na pokrycie sumy, która w danem półroczu ma być umorzona.

§. 25.

Losowanie obligacyi melioracyjnych, niszczenie tychże obligacyi i dołączonych do nich kuponów, winkulacye i dewinkulacye obligacyi melioracyjnych następować mają wedle przepisów obowiązujących Bank krajowy, przy losowaniach, niszczeniu, winkulacyi i dewinkulacyi listów zastawnych tegoż Banku.

§. 26.

Należność przypadająca za ubiegłe kupony od obligacyi melioracyjnych jak i za obligacje wylosowane, będzie wypłaconą za złożeniem tychże obligacyi i kuponów w kasie Banku krajowego we Lwowie.

Kupony ubiegłe ulegają przedawnieniu trzechletniemu biegnącemu od dnia wskazanego na każdym kuponie za termin jego wymagalności. Rada nadzorcza Banku krajowego będzie wszakże władną dla powodów przez siebie za ważne uznanych, upoważniać Dyrekcyę Banku do wypłacania należności za kupony już przedawnione, lecz jedynie w ciągu lat następnych trzech po zapadnięciu przedawnienia do wypłaty przedstawione.

Obligacje melioracyjne wylosowane ulegają przedawnieniu trzydziestoletniemu biegnącemu od dnia oznaczonego w losowania protokole za termin ich wymagalności, a podanego do wiadomości publicznej przez odpowiednie ogłoszenie umieszczone w „Gazecie Lwowskiej“.

§. 27.

Przy wycofaniu z obiegu obligacyi melioracyjnych, Bank krajowy potrącać będzie imienną wartość brakujących kuponów nieubiegłych, z wyjątkiem wszakże takich, których umorzenie zostało przeprowadzonym w drodze sądowej.

§. 28.

Bank krajowy poczytywać będzie każdego posiadacza obligacyi melioracyjnych i każdego posiadacza kuponu za właściciela tejże obligacyi i tego kuponu.

§. 29.

Wszystkie zobowiązania zaciągane przez Spółki wodne zostają poddane przedewszystkiem (vorzugsweise) rękojmi na rzecz posiadaczy rzeczonych obligacyi i kuponów, a nawet jako poddane wyłącznemu zabezpieczeniu praw tychże posiadaczy nie będą mogły w żadnym razie stać się przedmiotem odpowiedzialności za prawne ustępstwa innych operacyj przez Bank krajowy dokonywanych.

Rozdział IV.

Kontrola i nadzór.

§. 30.

Osobny oddział utworzony przez Bank krajowy w myśl §. 1 dla załatwienia czynności niniejszą ustawą dozwolonych, zostawać będzie pod kontrolą Wydziału krajowego, odpowiednio do ustawy z dnia 24. Kwietnia 1874. (Dz. u. p. Nr. 48) a jednocześnie i pod nadzorem Rządu odpowiednio do patentu cesarskiego z dnia 26. Listopada 1852 r. (Dz. u. p. Nr. 253).

§. 31.

Coroczne sprawozdania o czynnościach i stanie Banku krajowego przedstawiać mają w osobnym dziale obraz czynności wykonywanych na mocy niniejszych przepisów, a rezultaty cyfrowe tychże czynności oddzielnie wykazywać w bilansach.

§. 32.

Wydział krajowy będzie władnym wydawać dla Banku krajowego instrukcje, rozwijające przepisy niniejszych postanowień lub mające na celu zapewnienie ścisłego ich wykonywania.

